

Φάσματα άνθρακα-13 (^{13}C NMR)

$$I = 1/2$$

Φυσική αφθονία	1.1%
γ και μ	~ 4 φορές μικρότερα του πρωτονίου
Ευαισθησία	~ 64 μικρότερη του πρωτονίου
T_1	μεγαλύτερος από εκείνον του πρωτονίου
Χημική μετατόπιση	~ 250 ppm
Ένταση κορυφών	εξαρτάται από το φαινόμενο NOE
Φάσματα	συζευγμένα και αποσυζευγμένα

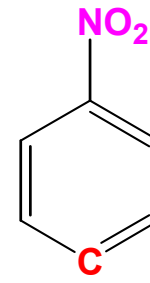
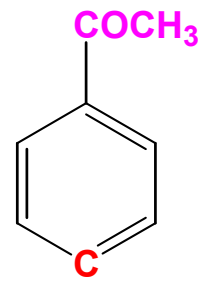
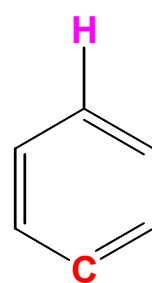
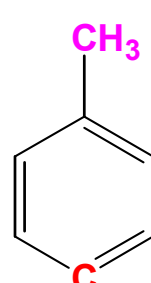
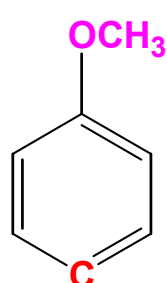
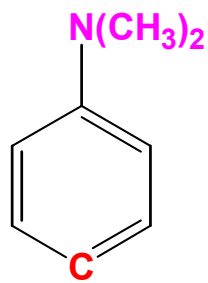
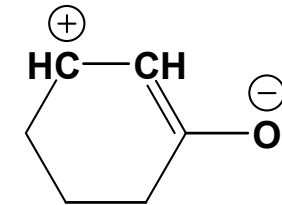
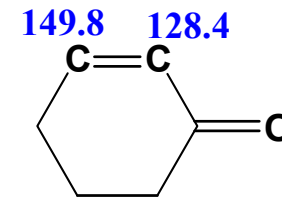
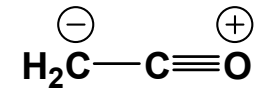
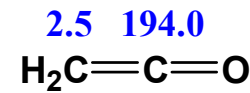
Χημική μετατόπιση

Η ενδομοριακή συνεισφορά στη σταθερά προστασίας είναι κυρίως παραμαγνητική. Επηρεάζεται σημαντικά από την ηλεκτρονική πυκνότητα γύρω από τον πυρήνα άνθρακα-13.

- Η αύξηση της ηλεκτρονικής πυκνότητας, αυξάνει το μέγεθος του υβριδικού τροχιακού (διαστολή του τροχιακού), δηλαδή αυξάνεται ο όρος r . Έτσι, ελαττώνεται η σταθερά προστασίας σ_{Π} και έχουμε προστασία του πυρήνα.

- Η ελάττωση της ηλεκτρονικής πυκνότητας, ελαττώνει το μέγεθος του υβριδικού τροχιακού (συστολή του τροχιακού), δηλαδή ελαττώνεται ο όρος r . Έτσι, αυξάνεται η σταθερά προστασίας σ_{Π} και έχουμε αποπροστασία του πυρήνα.

$$\sigma_{\Pi} = \frac{1}{\Delta E} \times \frac{1}{r^3} [Q_{NN} + \sum_{N \neq B} Q_{NB}]$$

$\Delta\delta$

-11.8

-8.1

-2.8

0

+4.2

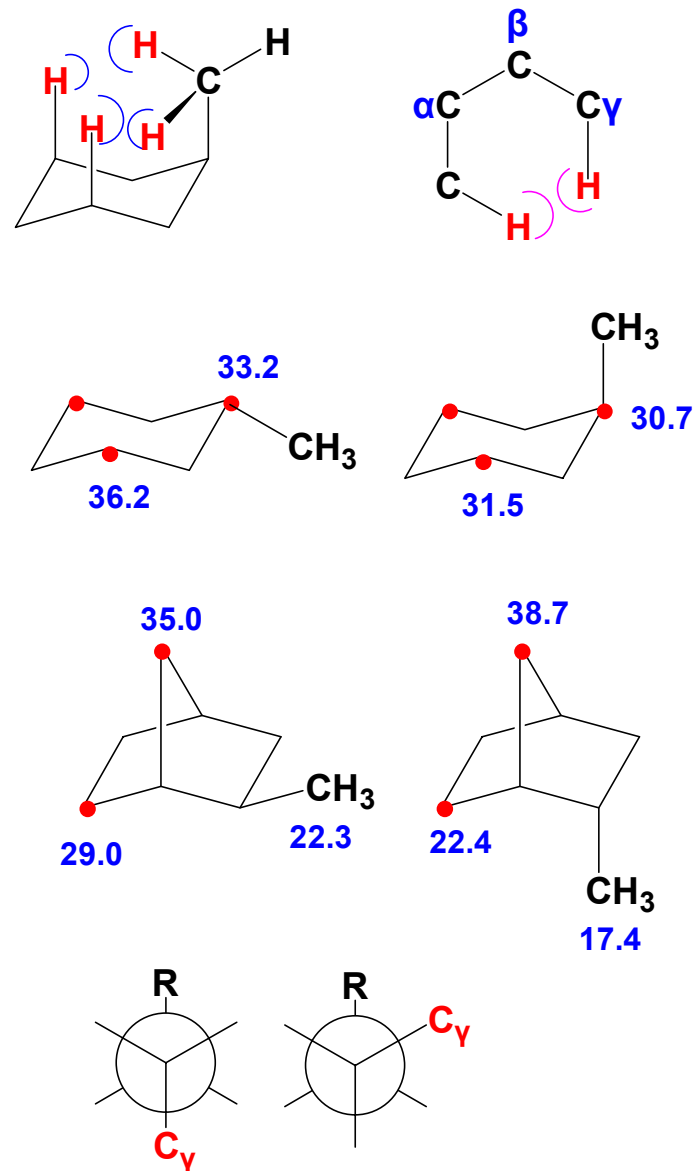
+6.0

$$\Delta\delta = \delta_X - \delta_{\text{βενζ.}}$$

Επίδραση υποκαταστάτη σε γ θέση (γ gauche effect)

Άτομα άνθρακα σε απόσταση τριών δεσμών από έναν υποκαταστάτη εμφανίζουν μετατόπιση προς υψηλότερα πεδία (προστασία). Αυτό το φαινόμενο ονομάζεται συνοπτικά **επίδραση γ**. Σύμφωνα με την επικρατούσα άποψη, η επίδραση γ οφείλεται σε στερεοχημικές επιδράσεις, οι οποίες προκαλούν πόλωση του δεσμού C-H, δηλαδή μετατόπιση του ηλεκτρονιακού νέφους προς τον άνθρακα. Η αύξηση του ηλεκτρονιακού νέφους γύρω από τον άνθρακα οδηγεί σε συστολή του υβριδικού τροχιακού και επομένως σε προστασία.

Σε κυκλικά συμπαγή συστήματα, η επίδραση γ είναι ελάχιστη (σχεδόν μηδέν) ή μέγιστη, όταν ο υποκαταστάτης είναι σε **trans** ή **gauche** θέση με τον άνθρακα, αντίστοιχα.

Εμπειρικοί, προσθετικοί κανόνες πρόβλεψης χημικών μετατοπίσεων

Η πρόβλεψη χημικών μετατοπίσεων με βάση εμπειρικούς, προσθετικούς κανόνες έχει αποδειχθεί πολύ χρήσιμη στη φασματοσκοπία ^{13}C NMR.

Οι κανόνες εξαρτώνται από το είδος του υποκαταστάτη και το χημικό σύστημα (π.χ. αλκάνια, κυκλοαλκάνια, αλκένια, αρωματικά, κ.ά.), στο οποίο βρίσκεται ο υπό εξέταση άνθρακας.

Η επίδραση του υποκαταστάτη στη χημική μετατόπιση εκφράζεται με μία παράμετρο (**παράμετρος υποκαταστάτη**), η οποία αντανακλά το είδος και τη θέση του υποκαταστάτη ως προς τον υπό εξέταση άνθρακα.

Οι τιμές των παραμέτρων έχουν προκύψει από **ανάλυση της παλινδρόμησης** (regression analysis) πειραματικών δεδομένων ενός μεγάλου αριθμού προτύπων ενώσεων.

Πρωτοπόροι σε αυτήν την προσπάθεια ήταν οι **Grant** και **Paul** και αργότερα οι **Lindeman** και **Adams**, οι οποίοι προέβλεψαν χημικές μετατοπίσεις ^{13}C για γραμμικούς και διακλαδούμενους, άκυκλους υδρογονάνθρακες.

Πρόβλεψη χημικών μετατοπίσεων άκυκλων υδρογονανθράκων

Εξίσωση Grant-Paul

$$\delta_C(k) = B + \sum_i n_{ik} A_i$$

B = χημική μετατόπιση (-2.3 ppm) του πρώτου μέλους της σειράς (μεθάνιο).

A_i = προσαύξηση, η οποία οφείλεται σε υποκαταστάτη στη θέση i ως προς τον άνθρακα k .

Μειονέκτημα-διορθωτικοί όροι

n_{ik} = αριθμός υποκαταστατών στη θέση i ως προς τον άνθρακα k .

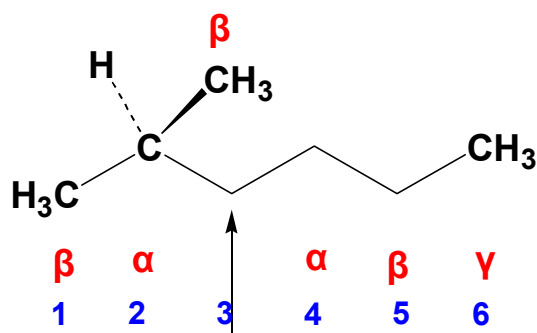
Βελτιωμένη εξίσωση Grant-Paul

$$\delta_C(k) = B + \sum_i n_{ik} A_i + \sum_i S_{ki}$$

S_{ki} = διακλάδωση στη θέση i ως προς τον άνθρακα k .

Πρόβλεψη χημικών μετατοπίσεων άκυκλων υδρογονανθράκων (συνέχεια)

Προσαύξηση A_i		Προσαύξηση S_{ki}				
			γειτονικό άτομο C i			
A_α	9.1	C_k	1°	2°	3°	4°
A_β	9.4	1°	0	0	-1.1	-3.4
A_γ	-2.5	2°	0	0	-2.5	-7.5
A_δ	0.3	3°	0	-3.7	-9.5	0
A_ϵ	0.2	4°	-1.5	-8.4	0	0

21.1 28.5 39.1 29.7 23.4 14.4

21.9 28.5 39.5 30.3 23.5 14.3

$$\begin{aligned} \delta_3 &= B + 2A_\alpha + 3A_\beta + A_\gamma + S_{2o(3o)} \\ &= -2.3 + 18.2 + 28.2 - 2.5 - 2.5 \\ &= 39.1 \text{ ppm (39.5 ppm)} \end{aligned}$$

Θεωρητικές τιμές

Πειραματικές (σε $CDCl_3$)

Σταθερά σύζευξης ενός δεσμού ($^1J_{C-H}$)

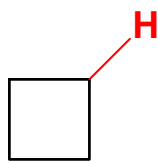
Η τιμή της σταθεράς σύζευξης ενός δεσμού είναι ανάλογη του χαρακτήρα **s** του ατόμου άνθρακα που συμμετέχει στο δεσμό.

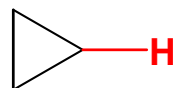
$$^1J_{C-H} = 500 s (i)$$

$$s(i) = 1/(1 + a) \quad sp^a$$

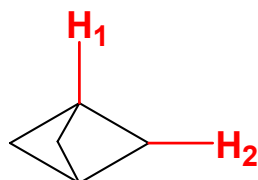
Ενδιαφέρον παρουσιάζει η εξάρτηση της $^1J_{C-H}$ από το μέγεθος του δακτυλίου στα κυκλοαλκάνια, η οποία εξαρτάται από το μέγεθος του δακτυλίου και από τον υβριδισμό του άνθρακα (% χαρακτήρα **s**).

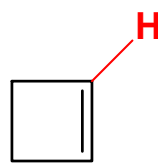
134 Hz

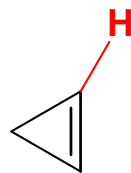
161 Hz

(1) 164 Hz
(2) 144 Hz

170 Hz

220 Hz

Η παρουσία ηλεκτραρνητικών υποκαταστατών αυξάνει τη σύζευξη.

Σταθερά σύζευξης δύο και τριών δεσμών

Η σύζευξη δύο δεσμών (${}^2J_{C-H}$) είναι πολύ μικρότερη από αυτήν του ενός δεσμού. Το μέγεθός της (1-12 Hz) είναι περίπου το μισό της δίδυμης σύζευξης πρωτονίων. Ο προσδιορισμός της από τα φάσματα είναι αρκετά δύσκολος.

Όπως στα πρωτόνια, η σύζευξη τριών δεσμών (${}^3J_{C-H}$) έχει περισσότερο ενδιαφέρον, γιατί εξαρτάται από το μήκος του δεσμού και τη δίεδρο γωνία (εξίσωση και καμπύλη Karplus).

Για τους υδρογονάνθρακες

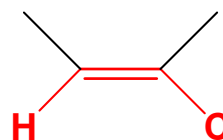
$$\varphi = 0^\circ \rightarrow {}^3J_{C-H} = 7.7 \text{ Hz}$$

$$\varphi = 60^\circ \rightarrow {}^3J_{C-H} = 2.0 \text{ Hz}$$

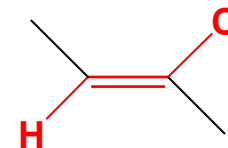
$$\varphi = 90^\circ \rightarrow {}^3J_{C-H} = 0.5 \text{ Hz}$$

$$\varphi = 120^\circ \rightarrow {}^3J_{C-H} = 2.9 \text{ Hz}$$

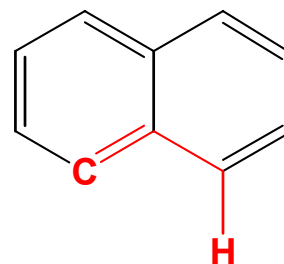
$$\varphi = 120^\circ \rightarrow {}^3J_{C-H} = 9.4 \text{ Hz}$$

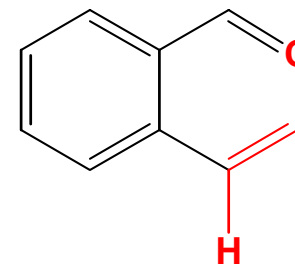
5.0 Hz

10.0 Hz

4.0 Hz

7.0 Hz

Σύζευξη ενός δεσμού C-C

Λόγω της χαμηλής φυσικής αφθονίας του πυρήνα ^{13}C (μόλις 1.1%), συνήθως δεν παρατηρείται η σύζευξη C-C στα απλά φάσματα ^{13}C NMR (η φυσική αφθονία δύο γειτονικών πυρήνων ^{13}C είναι 0.01%).

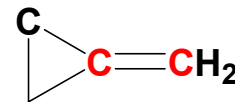
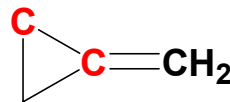
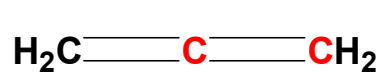
Η ανίχνευση της σύζευξης C-C γίνεται συνήθως με ενώσεις εμπλουτισμένες με ^{13}C σε ορισμένες θέσεις του σκελετού του μορίου ή με ειδικές τεχνικές NMR. Σπανίως επιτυγχάνεται ανίχνευση από τις δορυφορικές κορυφές των αποσυζευγμένων φασμάτων ^{13}C NMR.

Σύζευξη δύο δεσμών C-C-C δεν ανιχνεύεται και μπορεί να παραβλεφθεί με ασφάλεια.

Η τιμή της σταθεράς σύζευξης ενός δεσμού $\text{C}_i\text{-C}_j$ είναι ανάλογη του χαρακτήρα s των υβριδικών τροχιακών των ατόμων άνθρακα που συμμετέχουν στο δεσμό.

$$^1J_{\text{C-C}} = 550 s(i) s(j)$$

$$s(i) = 1/(1 + \alpha) \quad sp^\alpha$$

$J_{\text{C-C}}$

98.7

23.2

95.2 (Hz)

$s(i) s(j)$

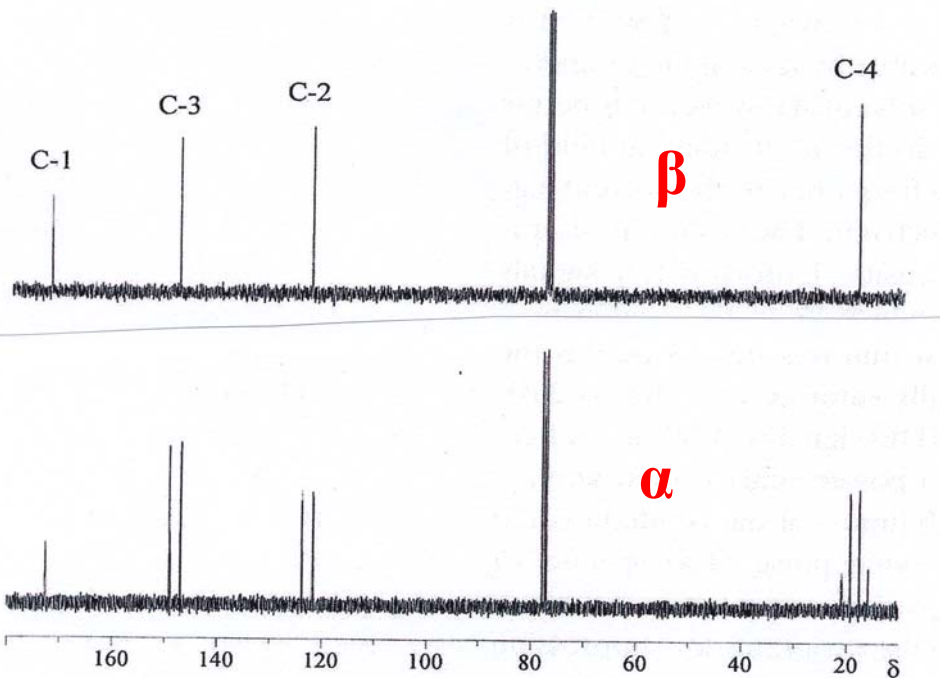
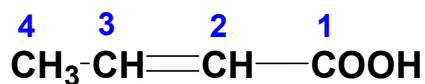
$1/2 \cdot 1/3 = 1/6$

$1/6 \cdot 1/4 = 1/24$

$1/2 \cdot 1/3 = 1/6$

Συζευγμένα και αποσυζευγμένα φάσματα ^{13}C NMR

Σε άλλο μάθημα θα συζητήσουμε με λεπτομέρειες το φαινόμενο της αποσύζευξης σπιν-σπιν. Εδώ θα παρουσιάσουμε δύο φάσματα ^{13}C NMR της ίδιας ένωσης, τα οποία διαφέρουν ως προς την πολλαπλότητα των κορυφών.

Το φάσμα (α) ελήφθη χωρίς αποσύζευξη των πρωτονίων του μορίου. Δηλαδή, το φάσμα δείχνει τη σύζευξη που υπάρχει μεταξύ των πυρήνων ^{13}C και ^1H του μορίου. Για φάσματα πρώτης τάξης, η πολλαπλότητα των κορυφών ακολουθεί το γνωστό κανόνα $N + 1$.

Το φάσμα (β) ελήφθη με αποσύζευξη όλων των πρωτονίων του μορίου. Δηλαδή, με την αποσύζευξη έχουν ακυρωθεί όλες οι συζεύξεις ^{13}C και ^1H και στο φάσμα εμφανίζονται απλές κορυφές.